

Datum 2016-02-02
Reg.nr 131-446-15

Avdelning
Ledningskansliet
Handläggare
Agnes Ers
08-563 086 67
agnes.ers@uka.se

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Universitetskanslersämbetets yttrande över betänkandet Mål och myndighet – en effektiv styrning av jämfälldhetspolitiken, SOU 2015:86

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har uppmanats att yttra sig över betänkandet *Mål och myndighet – en effektiv styrning av jämfälldhetspolitiken*, SOU 2015:86. I detta remissvar sammanfattas först UKÄ:s synpunkter på de förslag i utredningen som UKÄ har tagit ställning till. Därefter följer mer ingående redogörelser för UKÄ:s ståndpunkter.

Sammanfattning

UKÄ delar i stora drag de bedömningar som utredningen gör gällande utvecklingen av jämfälldheten inom utbildningsområdet den senaste tioårsperioden. Vidare delar UKÄ utredningens uppfattning att utbildningens betydelse för att nå jämfälldhetspolitikens övergripande målsättningar bör få en mer framträdande plats i jämfälldhetspolitiken. Således anser UKÄ att det är bra om ett nytt delmål om utbildning införs. UKÄ ställer sig dock tveksam till förslaget att inrätta en jämfälldhetsmyndighet, även om det kan finnas vissa fördelar med detta.

Jämfälldhetsintegrering

Utredningen föreslår att jämfälldhetsintegrering som huvudsaklig strategi för jämfälldhetspolitikens genomförande ligger fast, och att strategin ska kompletteras och förstärkas av riktade insatser. Som skäl anges bl.a. att jämfälldhetsintegrering har visat sig få genomslag i myndigheternas verksamheter, med rätt stöd och styrning. Exempelvis visar erfarenheter från satsningen Jämfälldhetsintegrering i myndigheter (JiM) detta.

UKÄ ställer sig positiv till förslaget men vill betona vikten av att de insatser som ska komplettera och förstärka strategin jämfälldhetsintegrering bör utformas i dialog med berörda aktörer och ta hänsyn till verksamheternas behov. Vidare instämmer UKÄ i utredningens inskräpande av betydelsen av stöd och uppföljning, både om uppgiften formuleras i en paragraf i myndighetens instruktion och om det kommer som ett särskilt uppdrag. UKÄ har enligt sin instruktion i uppdrag att integrera ett jämfälldhetsperspektiv i sin verksamhet. Erfarenheten är att jämfälldhetsintegrering som strategi har fått ett större genomslag i myndighetens verksamhet i och med uppdraget att ta fram en plan för jämfälldhetsintegrering inom ramen för satsningen Jämfälldhetsintegrering i myndigheter (JiM), där UKÄ ingår från och med år 2015. Detta senare uppdrag innebär möjligheter att få stöd från Nationella sekretariatet för genusforskning, och en starkare betoning på återrapportering till regeringen.

Utredningen föreslår vidare att fler myndigheter ges i uppgift att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina verksamheter och att om det är uppgifter som ska gälla tills vidare ska detta regleras i myndigheternas förordning eller i förekommande fall annan förordning. Dessutom föreslår utredningen att befintliga instruktioner som avser jämställdhetsperspektiv ses över. UKÄ instämmer i utredningens förslag och delar uppfattningen att det skulle skapa mer konsekvens, struktur och verksamhetsanpassning i jämställdhetspolitiken.

UKÄ är positiv till att universitet och högskolor med statlig huvudman har fått i uppdrag att från 2016 ta fram en plan för jämställdhetsintegrering i enlighet med utredningens förslag.

Nytt delmål för utbildning

Utredningen föreslår att ett delmål för utbildning med följande lydelse införs:

Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller livslångt lärande och personlig utveckling.

Skälen som anförs är att utbildningens egenvärde för jämställdheten bör betonas. Vidare menar utredningen att det är viktigt att tydliggöra utbildningens betydelse för uppfyllelse av alla övriga delmål och därigenom det övergripande målet. Utredningen anför också som skäl att barn tillbringar en stor del av sin tid i utbildningen, där normer och föreställningar kring kön formas redan i unga år. Det får i sin tur konsekvenser i form av könsbundna studieval och en könssegregerad arbetsmarknad. Därför bör utbildningsområdet få en särskild plats i jämställdhetspolitiken. Målet ska omfatta alla utbildningsformer från förskola till högskola och forskarutbildning, samt folkbildningen och kompetensutveckling inom arbetslivet. Det ska också synliggöra utbildningens roll i det "livslånga lärandet".

UKÄ ställer sig positiv till att införa ett delmål för utbildning och anser att det är bra att betona utbildningens betydelse i sig och för att uppnå de andra jämställdhetspolitiska målen. Samtidigt vill UKÄ framhålla att det är viktigt att tydligare definiera vad som här menas med "livslångt lärande". Begreppet används ofta som liktydigt med fortbildning och vidareutbildning för vuxna i arbetsför ålder. Inom området högre utbildning associeras begreppet också till det så kallade Bolognasamarbetet, inom vilket livslångt lärande är ett av sex prioriterade områden fram till 2020. Begreppet har alltså en tydlig koppling till vuxna, medan utredningens intention är att delmålet ska omfatta alla utbildningsformer, även förskola, grundskola och gymnasieskola. Formuleringen om personlig utveckling är problematisk på så vis att det är mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att följa upp. För övrigt har inte UKÄ några invändningar mot hur förslaget till nytt delmål är formulerat.

Resultatskrivelser och strategier och arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet

Utredningen menar att det finns flera områden i budgetpropositionen där de jämställdhetspolitiska målen borde kunna uttryckas på ett tydligare sätt för att få genomslag. Förslaget är därför att resultatskrivelser och strategier tas fram av regeringen till riksdagen för varje delmål inom jämställdhetspolitiken. Utredningen menar att detta i högre grad än idag skulle leda till att de jämställdhetspolitiska målen skulle preciseras inom respektive utgiftsområde, vilket skulle skapa bättre överblick och struktur i jämställdhetspolitiken. UKÄ instämmer i denna bedömning och ställer sig positiv till förslaget. Vidare är UKÄ positiv till utredningens förslag att arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet ges en starkare ställning i arbetet med interna cirkulär om budgetarbetet, arbetet med regleringsbrev och myndighetsdialoger och en förstärkt uppföljning. Förslaget innebär också att det även fortsättningsvis ska vara ett ansvar för respektive statsråd och departement att integrera ett jämställdhetsperspektiv. Precis som påpekas i betänkandet, menar UKÄ att det finns skäl att, om förslaget genomförs, ge ökat utrymme för att samordna och stödja departementens arbete med jämställdhetsintegrering.

Uppdrag till SCB

Utredningen föreslår att SCB ges i uppdrag att genomföra en fördjupad uppföljning av hur förordningen om den officiella statistiken tillämpas med avseende på könsuppdelad statistik. Skälet är att utredningen har fått indikationer på att den nuvarande förordningen tolkas på olika sätt av olika myndigheter. UKÄ har ingenting emot att SCB får detta uppdrag, men vill samtidigt påminna om att SCB redan utför uppföljningar av hur förordningen tillämpas regelbundet. Det är därför viktigt att ett nytt uppdrag kan tillföra något ytterligare.

Inrättande av jämställdhetsmyndighet

Utredningen föreslår att en jämställdhetsmyndighet inrättas med ansvar för följande uppgifter:

- Analys av utvecklingen rörande jämställdhet i samhället samt uppföljning av insatser som syftar till att nå de jämställdhetspolitiska målen,
- samordning av vissa uppdrag inom jämställdhetspolitiken, t.ex. uppdrag som rör delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra,
- stöd till myndigheter och kommuner, landsting och regioner i genomförandet av jämställdhetspolitiken, och
- i övrigt bistå regeringen i övriga frågor som rör jämställdhetspolitiken.

UKÄ kan se både för- och nackdelar med att inrätta en jämställdhetsmyndighet. Erfarenheten från UKÄ är att det är otillräckligt att reglera uppgiften om jämställdhetsintegrering i myndighetens instruktion. Som redan nämnts är en starkare uppföljning från regeringskansliet nödvändig för att uppdraget ska genomföras på ett genomgripande sätt. Stödfunktionen som nu ligger på Nationella sekretariatet för genusforskning har varit av stor betydelse när UKÄ har tagit sig an uppdraget att ta fram en plan för jämställdhetsintegrering. För att säkra bättre uppföljning och att stödfunktionen finns kvar och har tillräckliga resurser skulle en myndighet kunna fylla en

viktig funktion. Det kan vara en styrka att samla alla de uppgifter som finns på det sektorsövergripande jämställdhetspolitiska området i en organisation.

En risk som UKÄ ser är att den nära koppling som Nationella sekretariatet för genusforskning har till den akademiska forskningen, i och med att sekretariatet har sin hemvist vid Göteborgs universitet, riskerar att gå förlorad. Det finns också en kompetens om utbildningspolitiska frågor vid sekretariatet som eventuellt skulle gå förlorad om dess verksamhet inkorporerades i en jämställdhetsmyndighet. En annan risk som UKÄ ser med att inrätta en jämställdhetsmyndighet är att övriga myndigheter som har i uppdrag att arbeta med jämställdhet på olika sätt prioriterar ner den uppgiften. Eventuellt är det tillräckligt att, som utredningen föreslår, arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet ges en starkare ställning, i kombination med att resultatskrivelser och strategier där regeringen redogör för riksdagen hur jämställdhetspolitiken ska genomföras, tas fram för varje delmål.

Beslut

Beslut om yttrandet har tagits av universitetskanslern Harriet Wallberg efter föredragning av chefsassistent Agnes Ers i närvaro av strategi- och planeringsansvarig Per Westman.

Harriet Wallberg

Agnes Ers